

PAPER DETAILS

TITLE: ÖZEL HUKUK DAVALARINA ETKİLERİ BAKIMINDAN TÜRK TİCARET KANUNUNDA
DÜZENLENEN HAKSIZ REKABET SUÇLARI

AUTHORS: Alptekin KÜÇÜKİNCE

PAGES: 19-30

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2440133>

ÖZEL HUKUK DAVALARINA ETKİLERİ BAKIMINDAN TÜRK TİCARET KANUNUNDA DÜZENLENEN HAKSIZ REKABET SUÇLARI*

Alptekin KÜÇÜKİNCE¹

Öz

Haksız rekabet suç tiplerinin tamamına yakını her biri dürüstlük kuralına aykırı ticari davranış ve uygulamanın örneği olarak gösterilen ve özel hukuk kuralı niteliğinde olan hükümlere atfen düzenlenmiştir. Haksız rekabete ilişkin hükümlerin özel hukuk bakımından kapsayıcı düzenlemesi karşısında haksız rekabet suç tiplerinin sınırlarının belirlenmesi önem arz etmektedir. Kanunilik ilkesinin getirdiği yorum biçimi, kanunda özel olarak düzenlenen, aynı zamanda suç oluşturan haksız rekabet fiillerinin ceza hukuku yönüyle daha dar değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Diğer taraftan ise, haksız rekabet nedeniyle hem hukuki sorumluluk hem de cezai sorumlulukla ilgili özel hükümlere yer verilmiş ise de haksız rekabete ilişkin ceza yargılaması ile hukuk yargılaması arasındaki ilişkiyi düzenleyen herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu çalışmada haksız rekabet suçu ile ilgili genel bilgilere yer verilmiş, devamında ise haksız rekabet nedeniyle açılacak davalar incelenmiştir. Haksız rekabete ilişkin ceza yargılaması ile hukuk yargılaması arasındaki ilişki Türk Borçlar Kanunu’nun 74’üncü maddesi bağlamında açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Haksız Rekabet, Haksız Rekabet Suçu, Rekabet

Jel Kodları : K14, K19

UNFAIR COMPETITION CRIMES REGARDED BY TURKISH COMMERCIAL LAW IN TERMS OF ITS EFFECTS ON PRIVATE LAW

Abstract

Almost all types of unfair competition offenses are regulated with reference to provisions that are in the nature of private law rules, each of which is shown as an example of commercial behavior and practices contrary to the rule of good faith. In the face of the comprehensive regulation of the provisions on unfair competition in terms of private law, it is important to determine the limits of unfair competition crime types. The form of interpretation brought by the principle of legality necessitates a narrower evaluation of the acts of unfair competition, which are specifically regulated in the law and also constitute a crime, in terms of criminal law. On the other hand, although there are special provisions regarding both civil and criminal liability due to unfair competition, there is no provision regulating the relationship between criminal proceedings and civil proceedings regarding unfair

* “Bu makale Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora programında hazırlanan “Özel Hukuk Davalarına Etkileri Bakımından Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenen Haksız Rekabet Suçları” isimli doktora tezinden üretilmiştir.”

¹ Hâkim, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, E-posta: alptekink@hotmail.com, [ORCID: 0000-0002-0120-8028](https://orcid.org/0000-0002-0120-8028)

Atıf: Vural, Ö. ve Yaman, M. (2022). Bir alternatif yaşam biçimi olarak eko-köylerin incelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Van YYÜ 40. Yıl Özel Sayısı, 56-77

DOI: 10.54831/vanyuiibfd.1119574

competition. In this study, general information about the crime of unfair competition is given, and then the lawsuits that can be filed due to unfair competition are examined. In this study, general information about the crime of unfair competition is given, and then the lawsuits that can be filed due to unfair competition are examined. The relationship between criminal proceedings regarding unfair competition and civil proceedings has been tried to be explained in the context of Article 74 of the Turkish Code of Obligations.

Keywords: Unfair Competition, Unfair Competition Crimes, Competition

Jel Classification : K14, K19

GİRİŞ

Haksız rekabet kavramının ortaya çıkışı Fransız hukukuna dayanmaktadır. Fransa’da 19’uncu yüzyılın ikinci yarısında, bu kavram mahkeme içtihatlarıyla ortaya konulmuştur (Tolun, 1956: 525; Nomer Ertan, 2016: 4). Bu kavram, ortaya çıktığı dönemlerde haksız fiilin işletmelere ve tacirlere yönelik olan bir türü olarak nitelendirilmiş; daha çok rakiplerin menfaatlerini ihlal eden bir davranış biçimi olarak ele alınmıştır (Nomer Ertan, 2016: 4; Hirş, 1948: 165; Arkan, 2021: 345; Tolun, 1956: 525). Fakat zamanla, işletmelerin dışında müşteriler gibi başkalarının da korunmaya değer menfaatleri olduğu kabul edilmiş; günümüzde ise, sadece işletmeler ve rakipler değil, müşteriler ve müşterilerin dışındaki tüm piyasa katılımcıları da olmak üzere, kamunun menfaatlerini dikkate alan, rekabet hakkının dürüstlük kuralları çerçevesinde kullanılmasını ve rekabet hakkının kötüye kullanılmasını önlemeyi amaçlayan, haksız fiilden ayrı bir müessese haline gelmiştir (Nomer Ertan, 2016: 4; Arkan, 2021: 345; Tolun, 1956: 525).

1. HAKSIZ REKABET

Haksız rekabetin düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu (TTK)’nın 54 ve devamı hükümlerinde tanım maddesine yer verilmemiştir. Buna karşılık 54’üncü maddenin birinci fıkrasında haksız rekabete ilişkin düzenlemelerin amacının bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabet sağlanması olduğu belirtilmiş; ikinci fıkrada ise, “*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır*” denilmek suretiyle hangi davranışların ve ticari uygulamaların haksız rekabet teşkil edeceği hususunda ana ilkeler ortaya konulmuştur.

Haksız rekabetten söz edilebilmesi için öncelikle ticari davranış veya uygulama bulunmalıdır. Bu husus, TTK’da haksız rekabetin tarifinin yapıldığı 54/2’nci maddede “... *dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır*.” şeklinde ifade edilmiştir. TTK m.54/2 düzenlemesinde yer alan ticari davranış ve uygulamalar; rekabet ortamını, piyasayı, ticari hayatı etkileyen veya etkileme ihtimali olan davranış ve uygulamaları ifade etmekte olup; piyasayı, rekabet ortamını etkilemeyen ve etkileme ihtimali olmayan, sonuçlarını bu sahada doğurmayan davranış ve uygulamalar haksız rekabet oluşturmaz (Nomer Ertan, 2016: 100; Uzunallı, 2013: 387-388; Ülgen vd., 2021: 560).

Haksız rekabetin diğer bir unsuru da ticari davranış veya uygulamanın aldatıcı veya dürüstlük kuralına herhangi bir şekilde aykırı olmasıdır. TTK m.54 düzenlemesinden de anlaşılacağı üzere rekabetin haksız veya hukuka aykırı olup olmadığının tespitinde ağırlık noktası dürüstlük kuralı üzerinde bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile TTK m.54/2 çerçevesinde hangi davranış ve uygulamaların haksız rekabet teşkil edeceği, TMK m.2’de ifadesini bulan dürüstlük kuralına göre belirlenmektedir (Şenocak, 2001: 205; Tamer, 2011: 39).

Diğer taraftan TTK m.54/2 düzenlemesinde önce “*aldatıcı*” ifadesine yer verilmiş, sonrasında ise “*dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar*”dan bahsedilmiştir. Oysa aldatıcı ticari davranış ve uygulamalar da dürüstlük kuralına aykırılığın genel çerçevesi dışında kalabilecek nitelikte fiiller değildir. Bu nedenle *dürüstlük kuralına aykırı davranış ve uygulamaları* haksız rekabet kabul eden düzenlemede *aldatıcı* kavramına yer verilmesi gereksizdir (Çınar Karabağ, 2019: 39; Nomer Ertan, 2016: 113; Arkan, 2021: 353; Şengel, 1998: 17). Çünkü bir davranış veya uygulamanın haksız rekabet teşkil etmesi onun aldatıcı olduğundan değil, bunu da içine alacak şekilde iktisadi rekabet ile ilgili dürüstlük kuralına aykırılık oluşturmasındandır (Nomer Ertan, 2016: 113; Şengel, 1998: 17).

TTK m.54/2’de ticari davranış ve uygulamaların haksız rekabet oluşturabilmesi için *rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkilemesi* aranan diğer bir şarttır. Fakat bu hükme göre haksız rekabete neden olan davranış veya uygulamanın rakipten ya da rekabet ilişkisi olmayan üçüncü bir kişiden kaynaklanmasının bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan davranış veya uygulamaların rakipler, tedarik edenler ve müşteriler gibi rekabet oyununa katılan arasındaki ilişkileri etkileyebilecek, işleyişi bozabilecek nitelikte bir fiil olmasıdır (Bağrıaçık, 2017: 72; Yusufoğlu, 2017: 835-836; Ülgen vd., 2021: 560). Diğer bir ifade ile haksız rekabeti, bir işletmenin rekabet sahasında avantajlı ya da dezavantajlı duruma düşürülmesi ya da pazar payının artması ya da azalması sonucunu doğuracak nitelikteki davranış veya uygulamalar oluşturabilir. Bu noktadan hareketle ticari davranış ve uygulamanın nesnel olarak rekabeti etkileyebilecek ölçüde olması gerektiği söylenebilir (Yasaman, 2009: 4; Yusufoğlu, 2017: 836).

Haksız rekabetin oluşması için tarafların birbirlerine rakip olmaları zorunlu değildir. Bunun dışında haksız rekabetin varlığı için failin eylemi sonucunda yarar sağlamış olması veya bu fiil sonucunda zarar meydana gelmesi de şart değildir. TTK’nın haksız rekabete ilişkin genel ilke ve kapsamını ortaya koyan 54’üncü maddesinde ve haksız rekabet hallerinin örneksime yoluyla sayıldığı 55’inci maddesinde failin eylemini icra ederken kusurlu olması da aranmamıştır.

2. HAKSIZ REKABET SUÇLARI

Türk Ticaret Kanunu’nun 54/2’nci maddesinde rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamaların haksız ve hukuka aykırı olduğu belirtilmiş, haksız rekabete ilişkin genel anlamdaki bu tarifin yanında, Kanun’un 55’inci maddesinde haksız rekabet hallerinin başlıcaları

örnekseme yöntemi ile gösterilmiştir. TTK'nın benimsediği sisteme göre, 55'inci maddede somut olarak düzenlenen davranış veya uygulamalardan en az birinin meydana gelmesi durumunda haksız rekabetin gerçekleştiği kabul edilmiştir. Bir davranış veya uygulamanın, TTK'nın 55'inci maddesinde gösterilen fiillerden olmaması halinde ise TTK m.54 kapsamında haksız rekabet oluşturup oluşturmayacağının değerlendirilmesi gerekmektedir. Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına aykırı davranış ve uygulamalar, 55'inci maddede sayılan fiillerden birini oluşturmaya bile genel tarifin ve ilkenin yer aldığı TTK'nın 54'üncü maddesi kapsamında haksız rekabet oluşturacaktır.

Haksız rekabet oluşturan davranış ve uygulamalar, özel hukuk yaptırımlarının yanı sıra ceza hukuku kuralları ile de yaptırım altına alınmıştır. Çünkü bu tür davranış ve uygulamalara karşı caydırıcılığın tek başına özel hukuk davaları ile sağlanmasının yeterli olmayacağı, bu tür davranış ve uygulamaların ceza hukuku kuralları ile yaptırım altına alınmasının daha etkili olacağı düşünülmüştür (İtişgen, 2016b: 24).

Kanunda haksız rekabet oluşturan davranışların kapsamını düzenleyen hükme yer verildikten sonra, her biri dürüstlük kuralına aykırı ticari davranış ve uygulama olan haksız rekabet halleri somut bir şekilde gösterilmiştir. Kanunda haksız rekabetin ticaret hukuku ile ilgili kapsamı belirlendikten sonra devamı maddelerde haksız rekabet nedeniyle öngörülen hukuki korumadan hangi şartlarda yararlanılabileceği hüküm altına alınmıştır. Türk Ticaret Kanunu'nun 62/1'inci maddesinde ise, 55/1'inci maddede ticaret hukuku bakımından örnek olarak gösterilen somut haksız rekabet fiilleri ile 62/1'inci maddenin (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan fiiller için ceza yaptırımı öngörülmek suretiyle haksız rekabet ile ilgili ceza normu düzenlenmiştir. Böylece haksız rekabetten dolayı hukuki sorumluluğun yanında cezai sorumluluk da öngörülmüştür.

Bu düzenlemeye göre sadece TTK'nın 55/1'inci maddesinde gösterilen fiiller ile 62/1'inci maddenin (b), (c) ve (d) bentlerinde gösterilen fiiller suç olarak kabul edilmiş olup, kanunda açıkça gösterilen bu fiiller dışındaki haksız rekabet fiilleri bakımından cezai sorumluluk öngörülmemiştir. Kanun'un 55/1 ve 62/1'inci maddesinin (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan fiillerin dışındaki haksız rekabet fiilini gerçekleştiren kişiler tazminat ve diğer hukuki taleplerin muhatabı olabilirlerse de, suç olarak düzenlenmeyen bu davranışlar cezai sorumluluk doğurmayacaktır.

TTK m.62'de haksız rekabet suçunu oluşturan fiiller sayıldıktan sonra “...*fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...*” ifadesine yer verilmiştir. Haksız rekabet suçundan dolayı cezai sorumluluğun doğması, fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suçu oluşturmaması şartına bağlandığından, haksız rekabet suçları *tali (tamamlayıcı ya da yardımcı)* ceza normu olarak düzenlenmiştir. Burada *görünüşte içtima* hali söz konusudur ve görünüşte içtima hallerinde suçların içtimasına ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu tür durumlarda aynı olaya birden fazla norm uygulanabilir gibi görünse de aslında fail tarafından gerçekleştirilecek fiile uygulanabilecek tek bir ceza normu bulunmaktadır. (Artuk vd., 2021: 795; İçel, 2021: 629, 630; Özgenç, 2021: 717-718; Koca ve

Üzülmez, 2021: 551). Bu nedenle haksız rekabet suçları, aynı fiille ilgili olarak daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç tipine göre cezaya hükmolunamadığı hallerde uygulama alanı bulabilir ve hâkim tarafından önüne gelen olayda haksız rekabet suçunu oluşturan fiillerin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suçu oluşturup oluşturmadığının araştırılması gerekmektedir (Özgenç, 2021: 720; İtişgen, 2016a: 363; İtişgen, 2016b: 32). Haksız rekabet oluşturan fiilin aynı zamanda daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç tanımına uyduğunun tespit edilmesi halinde haksız rekabet suçu yerine daha ağır cezayı gerektiren suç tipine göre ceza tayini yoluna gidilmesi gerekecektir.

TTK'nın 55'inci maddesinde düzenlenen haksız rekabet hallerine atıf yapan m.62/1-a düzenlemesinde, *55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler*"den bahsedilmiş olup, 55'inci maddede her bir bentte başlık olarak belirtilen fiillere mi yoksa "*özellikle*" ibaresinden sonra sayılan somut haksız rekabet hallerine mi atıf yapıldığı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Oysa her bir bentte konuya bağlı olarak yer verilen haksız rekabet hali belirtildikten sonra "*özellikle*" denilmek suretiyle bu genel nitelikteki haksız rekabet halini somutlaştıran haksız rekabet fiillerine yer verilmiştir.

TTK m.62 gerekçesinde de belirtildiği üzere, kanunilik ilkesi nedeniyle 55'inci maddede yer alan bentlerde "*özellikle*" ibaresinden sonra sayılan somut fiillerin suç tanımı içerisinde yer alacağını kabul etmek gerekir. Diğer bir ifade ile bir fiil, 55'inci maddedeki bentlerde düzenlenen temel haksız rekabet halleri kapsamında yer alsa bile, bu temel nitelikteki haksız rekabet halinin, "*özellikle*" ibaresinden sonra gelen, somutlaşmış kalıbına uymayan fiiller suç teşkil etmeyecektir. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse; TTK m.55/1-c'de bir haksız rekabet hali olarak "*başkasının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma*"dan bahsedilmesinin akabinde "*özellikle*" ifadesine yer verilerek hükmün devamında "(1) Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak, (2) Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak, (3) Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak" şeklinde başkasının iş ürünlerinde yetkisi yararlanma fiili ile ilgili üç tane somut fiile yer verilmiştir. Ne var ki, hükmün temelinde iş ürünlerinden bahsedilmesine rağmen, alt bentlerde fiil *teklif, hesap, plan* veya *çalışma ürünü* ile sınırlandırılmıştır. Bu bakımdan teklif, hesap, plan gibi iş ürünleri ile çalışma ürünleri dışındaki iş ürününden yetkisiz yararlanma hali, genel tanıma uyarken, alt bentlerde düzenlenen somut tanımlara uymayacağından haksız rekabet meydana gelse bile bu bent kapsamında suç oluşturmayacaktır.

TTK m.62 düzenlemesi doktrinde kanunilik ilkesi bakımından haklı olarak eleştirilmiş ve bentlerde yer alan "*özellikle*" ibaresinin kanun metninde zikredilen fiillerin sınırlı sayıda olmadığı ve örnek kabilinden bazı fiillere yer verildiği izlenimini yarattığı, bu durumun suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile çelişki oluşturduğu belirtilmiştir. Buna ilaveten madde gerekçesindeki varılan sonucun

yerinde olmasıyla birlikte madde gerekçelerinin yorum aracı olması nedeniyle bağlayıcılığı bulunmadığından izlenen yöntemin hatalı olduğu ileri sürülmüş, bu belirsizliğin gerekçede açıklanması yerine madde metninde düzenleme yoluna gidilmesinin daha doğru olacağı ifade edilmiştir (İtişgen, 2016a: 339). Ayrıca sayma yönteminin yoruma açık olması nedeniyle kanun metninde yapılacak düzenlemenin dahi sorunu çözmeyeceği ileri sürülmüştür (Okuyucu Ergün, 2013: 151-152). TTK'nın haksız rekabet suçlarına ilişkin düzenlemesi, norm yapma tekniği açısından da eleştirilmiştir. Belirli bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle soyut biçimde bu kanuna aykırı davranışların suç olarak tanımlanmasının, suçta kanunilik ilkesiyle bağdaşmayacağı, dolayısıyla bu düzenleme tarzının yerinde olmadığı ileri sürülmüştür (Çabukoğlu, 2018: 72; Arslan ve Özdemir, 2016: 269; Aydın, 2008: 119-120; Erdoğan, 2012: 459). Yine haksız rekabet suçunu oluşturan birçok fiilde “...teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürünü...” (TTK m.55/1-c,1), “olağan olan iş şartları” (TTK m.55/1-e) gibi belirsiz veya kıyasa yol açabilecek ifadelere yer verilmesinin kanunilik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür (Okuyucu Ergün, 2013: 154).

Buna karşılık, doktrinde haksız rekabet fiillerinin daha dar bir çerçevede suç olarak kabul edilmesi nedeniyle Kanun'un bu düzenleme tarzı eleştirilmiş, haksız rekabetle gerçek anlamda mücadele edilebilmesi için diğer hallerin de suç olarak düzenlenmesinin uygun olacağı ileri sürülmüştür. (Donay ve Erman, 1973: 76; Moroğlu, 2016: 59; Topçuoğlu ve Özkul, 2014: 16). Haksız rekabet suçunun düzenlenme tarzı itibarıyla, gelişen teknoloji ve küreselleşme nedeniyle kişi ya da kurumlara zarar verebilecek pek çok eylemin yaptırımsız kalabileceği tehlikesi bulunduğu, bu nedenle ceza hukukuna esas olmak üzere suç tanımına yer verilmek suretiyle o kapsama girebilecek her türlü eylemin suç kapsamına alınması gerektiği ifade edilmiştir (Erdoğan, 2012: 459).

Fakat bu görüş, maddi unsurunun haksız rekabet gibi geniş, tanımının ve kapsamının tayin edilmesi güç bir kavram olarak seçilmesinin hukuk güvenliğini zedeleyeceği ve kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine aykırı olacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir (Aydın, 2008: 181; İtişgen, 2016a: s.339). Gerçekten de, her türlü haksız rekabet fiilinin suç olarak kabul edilmesinin sakıncalarının bulunduğunu belirtmek gerekir. TTK m.54 düzenlemesinde de açıkça vurgu yapıldığı üzere haksız rekabet, dürüstlük kuralına aykırılık temeline dayanmaktadır. Anayasa'da (m.17, 48, 167) temel hak olarak kabul edilen rekabet hakkının, dürüstlük kuralı ile sınırlandırılması söz konusudur. Dürüstlük kuralı, her somut olayı kendi içerisinde değerlendirmeyi gerekli kılması nedeniyle genel bir disiplin oluşturulmasını engellemektedir. Bu nedenle hukuki anlamda sınırları belirlenmesi zor olan bir konuda geniş ölçekli bir cezai düzenleme yapılması, rekabet sahasındaki aktörlerde temel hak niteliğinde olan iktisadi rekabet hakkını kullanmaları sırasında meşru alanda hareket tarzı benimsemekte tereddüt meydana getirecek, ticari hayatta da belirsizlik yaratacaktır. Özel hukuk sorumluluğu açısından kapsamının tayini zor olan böyle bir konuda, hukuki sorumluluğun tamamını kapsayacak şekilde düzenlenecek ceza normu ile açıklık ilkesinin sağlanacağını söylemek mümkün değildir ve böylesine yapılacak bir düzenleme kanunilik ilkesine aykırı olacaktır. Diğer taraftan hukuki sorumluluğun

tamamını kapsayacak şekilde ceza normu düzenlenmesi ceza hukukunun son çare olması ilkesi (ultimo ratio) ile de bağdaşmayacaktır. Bu nedenle haksız rekabete sebep olan ve özel hukuk sorumluluğunu doğuran tüm haksız rekabet halleri yerine dürüst ve bozulmamış rekabetten beklenen menfaatin zedelenmesi noktasında vahamet arz eden, kendi içerisinde belli bir kategoriye ve disipline tabi tutulmuş ve somutlaşmış haksız rekabet fiillerin suç olarak kabul edilmesinin yerinde olduğunu belirtmek gerekir. Bununla birlikte belirli bir dereceye kadar vehamet arz etmeyen, geniş bir düzenleme alanı barındıran bazı haksız rekabet fiillerinin suç olarak düzenlenmesi ceza hukukunun son çare olması (ultimo ratio) ilkesine uygun değildir.

TTK'nın 62'nci maddesinde haksız rekabet suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyet şartına tabi tutulmuştur. Ayrıca, haksız rekabet suçu nedeniyle iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüş, hâkime eylem karşılığında verilecek cezanın türü bakımından takdir yetkisi tanınmıştır.

3. HAKSIZ REKABETTEN KAYNAKLANAN HUKUKİ SORUMLULUK

Haksız rekabet nedeniyle ileri sürülebilecek talep ve davalar TTK'nın 56'ncı ve devamı maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. TTK m.56'da, haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimselerin; haksız rekabete neden olan fiilin tespitini (tespit davası), haksız rekabetin men'ini (haksız rekabetin men'i davası), haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini (eski hale iade davası) ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını, kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini (maddi tazminat davası), Türk Borçlar Kanununun 58'inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini (manevi tazminat davası) isteyebileceği düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, davacı lehine maddi tazminat kapsamında haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına (haksız kazancın iadesi) karar verilebilmesine de imkân tanınmıştır. Yine, TTK m.59'da davayı kazanan tarafın istemiyle, mahkemece verilen kararın ilan edilebilmesi de mümkündür. TTK m.61'de ise ihtiyati tedbir ve gümrük idarelerinde el koymaya ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Haksız rekabet nedeniyle ileri sürülebilecek talep ve davaların yanı sıra, bu taleplerin kimler tarafından ileri sürebileceği, haksız rekabet nedeniyle çalıştırının (TTK m.57), basın, yayın iletişim ve bilişim kuruluşlarının (TTK m.58) sorumluluğu ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

3.1. Davalar

3.1.1. Tespit Davası

Haksız rekabet bulunup bulunmadığının tespiti için açılan bu dava, haksız rekabete ilişkin olarak açılacak davaların başında gelmektedir. Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya

hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir (HMK m.106/1). Tespit davası ile davacı, davalının davranışının haksız rekabet olup olmadığının yargılama ile tespit edilerek karara bağlanmasını talep etmektedir (Arkan, 2021: 364; Çınar Karabağ, 2019: 153; Karayalçın, 1968: 468). Hükümden de anlaşılacağı üzere, davacı sadece haksız rekabetin varlığını değil, fiilin haksız rekabet oluşturmadığının tespitini de (menfi tespit) isteyebilir. (Pekdinçer, 2020: 189; Poroy ve Yasaman, 2017: 421).

Mahkemenin haksız rekabetin tespitine ilişkin kararı kesin hüküm niteliğine sahiptir (Ülgen vd., 2021: 566; Kuru, 2001: 1466). Tespite ilişkin verilen karar, kesinleştikten sonra, açılacak diğer davalar bakımından da kesin delil teşkil edecektir (Kuru, 2001: 1466). Fiilin haksız rekabet oluşturmaması ya da haksız rekabetin ispatlanamaması nedeniyle davanın reddine karar verilmesi halinde ise artık aynı fiil nedeniyle diğer dava türlerine başvurma olanağı da kalkacaktır (Bağrıaçık, 2017: 171). Buna karşılık tespit kararlarının, men ve ortadan kaldırma kararlarından farklı olarak icra kabiliyetleri bulunmamaktadır (Oğuzman ve Barlas, 2021: 302).

3.1.2. Men Davası

Haksız rekabet halinde açılacak diğer bir dava türü ise; haksız rekabetin men edilmesi, durdurulması, sona erdirilmesi davasıdır. Bu davanın açılmasındaki amaç, devam eden haksız rekabet fiiline son verilmesini sağlamak ya da gerçekleşme veya tekrarlanma tehlikesi olan haksız rekabet fiilinin ortaya çıkmasını engellemektir (Karayalçın, 1968: 469; Arkan, 2021: 364; Ülgen vd, 2021: 567). Bu nedenle bu davanın açılabilmesi için öncelikle, dava açıldığı sırada haksız rekabet fiilinin işlenmekte olması veya gerçekleşmesi veya tekrarlanması kuvvetle muhtemel bir tecavüz tehlikesi bulunması gerekmektedir (Poroy ve Yasaman, 2017: 421; Ayhan vd., 2021:390)

Haksız rekabetin men'ine ilişkin açılacak davalar, haksız rekabet fiilinin devam edip etmemesine göre farklı isimlendirilmektedir: Haksız rekabetin gerçekleşme veya tekrarlanma tehlikesinin bulunduğu hallerde açılacak dava haksız rekabetin önlenmesi davası iken, başlayan ve devam eden bir haksız rekabet fiilinin bulunması halinde açılacak dava haksız rekabetin sona erdirilmesi davasıdır (Nomer Ertan, 2016: 408). Davanın açıldığı tarih itibarıyla haksız rekabete neden olan fiil sona ermiş ise, artık haksız rekabetin sona erdirilmesi davası açılamaz (Pekdinçer, 2020: 193; Çınar Karabağ, 2019; 161).

3.1.3. Eski Hale İade (Düzeltilme) Davası

Haksız rekabet fiili nedeniyle tespit ve men davalarının yanı sıra TTK m.56/1-c düzenlemesine göre, haksız rekabet sonucu zarar gören kimseye, haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası için dava açılacağı düzenlenmiştir.

Bu dava ile amaçlanan, haksız rekabetin gerçekleşmesinden önceki durumun yeniden tesisi, diğer bir ifade ile haksız rekabet ile meydana gelen sonuçların ve etkilerin ortadan kaldırılmasıdır (Nomer Ertan, 2016: 412). Bu davanın, haksız rekabet nedeniyle ortaya çıkan zararı tazmin edici özelliği bulunmamakla birlikte, failin kusurunun bulunması halinde bu dava ile birlikte tazminat davası da açılabilir (Mimaroğlu, 1978: 414-415; Ayhan vd., 2021: 391; Bağrıaçık, 2017: 175).

3.1.4. Tazminat Davaları

TTK'nın 56/1-d maddesinde haksız rekabete maruz kalan kimsenin zarar ve ziyanının tazminini talep edebileceği düzenlenmiştir. Bu dava, haksız rekabet nedeniyle maddi zarara uğrayan kimsenin zarar ve ziyanını tazmin etmek için açtığı davadır. Haksız rekabet, haksız fiilin özel bir türü olduğundan, haksız rekabet nedeniyle açılacak davalarda, haksız fiil nedeniyle açılacak davalar için geçerli olan şartlar aranacaktır (Karayalçın, 1968: 469; Mimaroğlu, 1978: 415; Nomer Ertan, 2016: 416).

TTK'nın 56/1-e maddesi uyarınca haksız rekabete maruz kalan kişilerin Türk Borçlar Kanunu'nun 58'inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat davası açabilecekleri öngörülmüştür. Türk Borçlar Kanunu'nun 58'inci maddesinde kişilik hakkının zedelenmesinden dolayı zarar gören kimsenin, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar paranın ödenmesini isteyebileceği düzenlenmiştir.

Bunun dışında TTK'nın 56/1-e maddesinde hâkimin maddi tazminat olarak davalının haksız rekabet eylemi sonucunda elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına hükmedilebilmesine imkân tanınmıştır.

3.2. Davanın Tarafları

3.2.1. Davacılar

Haksız rekabet için öngörülen davaların kimler tarafından açılacağı TTK m.56'da düzenlenmiştir. Haksız rekabet nedeniyle dava açabileceği öngörülen kişiler kanunda üç grup halinde düzenlenmiştir.

İlk olarak; haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kişilerden (m.56/1) bahsedilmiştir. Düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere, davacının haksız rekabet eyleminden dolayı zarar görmesi zorunlu olmayıp, davayı açabilmesi için zarar görme tehlikesi yeterlidir.

İkinci olarak; ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşterilerin (m.56/2) de dava açmasına olanak sağlanmıştır. Ancak müşteriler tarafından araçların ve malların imhasının istenemeyeceği düzenlenmiştir. Müşterilerin maddi ve manevi tazminat dışındaki

davaları açabilmesi için fiilen zarar görmüş olmalarına gerek bulunmamakta olup zarar görme tehlikesi yeterlidir.

Üçüncü olarak; mesleki ve ekonomik birlikler, sivil toplum kuruluşları ve kamusal nitelikteki kurumlar tarafından haksız rekabete dayalı dava açılabilmesinin koşulları düzenlenmiştir. TTK'nın 56/3'üncü maddesine göre, ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer mesleki ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı olan tespit, men ve eski hale iade davalarını açabilirler. Bu kurumların dava açma hakları tespit, men ve eski hale getirme davaları ile sınırlı tutulmuştur. Bu kurumlar haksız rekabet nedeniyle tazminat talebinde bulunamazlar.

3.2.2. Davalar

Haksız rekabet davaları kural olarak haksız rekabeti gerçekleştiren kişiye karşı açılır. Fakat haksız rekabet fiilleri, hizmet ve işlerini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından da işlenmiş olabilir. Bu şekilde meydana gelen haksız rekabet fiilinden dolayı çalıştırının sorumluluğu ile ilgili kanunda özel bir düzenlemeye yer verilmiş; çalışan veya işçinin hizmet veya iş görürken işlenen haksız rekabet fiillerinden çalıştırın da sorumlu tutulmuştur. TTK'nın 57/1'inci maddesinde, haksız rekabet fiilinin, hizmetlerini veya işlerini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından işlenmiş olması halinde, 56'ncı maddenin birinci fıkrasında sayılan davalardan tespit, men ve düzeltme davalarının, çalıştıranlara karşı da açılabileceği düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise haksız rekabet fiili sonucunda maddi veya manevi zarar oluşması halinde açılacak tazminat davaları ile ilgili TBK hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme uyarınca, haksız rekabete maruz kalan kimse; ister haksız rekabet fiilini gerçekleştiren faile, isterse faili çalıştıran, isterse her ikisine birden dava açabilecektir (Ayhan vd., 2021: 394; Çınar Karabağ, 2019: 148).

Tazminat davaları ile ilgili olarak TBK'ya atfı yapan düzenlemeyle ise, açılacak olan tazminat davalarında TBK m.66 uyarınca adam çalıştırının kullanabileceği kurtuluş beyyinelerinin uygulanabilmesine cevaz verilmiştir (Karayalçın, 1968: 474). Diğer bir ifade ile faili çalıştırın kişi, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmayacaktır (TBK m.66/2). Oysa haksız rekabet nedeniyle açılacak tespit, men ve düzeltme davalarında ise TBK m.66'daki kurtuluş beyyinelerinden yararlanılması söz konusu değildir. Çünkü tespit, men ve eski hale iade davaları açısından kusurun varlığı önem taşımadığından adam çalıştırının sorumluluktan kurtulması bu davalar bakımından mümkün değildir (Karayalçın, 1968: 474; Mimaroğlu, 1978: 410-411; Poroy ve Yasaman, 2017: 415).

Haksız rekabet fiilinin basın, yayın, iletişim ya da bilişim kuruluşları vasıtasıyla işlenmesi durumunda sorumluluk durumu ve kimlere karşı dava açılabilceği TTK'nın 58'inci maddesinde özel

olarak düzenlenmiştir. Bu hükme göre; haksız rekabet basın, yayın, iletişim ve bilişim işletmeleriyle gerçekleşse dahi tespit, men veya eski hale getirme davasının kural olarak fail hakkında, diğer bir ifade ile basında yayımlanan şeyin, programın; ekranda, bilişim aracında veya benzeri ortamlarda görüntülenenin; ses olarak yayımlananın veya herhangi bir şekilde iletilenin sahipleri ile ilan veren kişiler aleyhine açılabilceği düzenlenmiştir. Hükümün devamında ise tespit, men veya eski hale getirme davasının; haksız rekabet fiilini işleyen kişiden başka, yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, görüntüyü, sesi, iletiyi, yayın, iletişim ve bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi; bunlar gösterilemiyorsa, işletme veya kuruluş sahibine hangi koşullarda açılabilceği düzenlenmiştir. Haksız rekabetin basın, yayın, iletişim veya bilişim kuruluşları aracılığıyla işlenmesi halinde tazminat davasının düzenlemede belirtilen kişiler hakkında özel bir düzenlemeye yer verilmemiş olup bu konuda Türk Borçlar Kanunu'na atıf yapılmıştır (m.58/3).

İnternet hizmet sağlayıcılarının sorumluluğu ise TTK m.58/4'de düzenlenmiştir. Hükümde internet ortamında meydana gelen haksız rekabeti doğrudan gerçekleştirmeyen, fakat internet ortamında yayınlanmasına herhangi bir şekilde hizmet eden kişiler hakkında tespit, men veya eski hale getirme davalarının açılabilmesine ilişkin şartlar düzenlenmiştir. Düzenlemede maddi ve manevi tazminat ile ilgili bir açıklamaya verilmemiş ise de tazminat davaları için genel hükümlere göre hareket edilecektir (Nomer Ertan, 2016: 443).

3.2.3. Hükümün Üçüncü Kişilere Etkisi

TTK m.56/4'de bir kimse aleyhine haksız rekabet teşkil eden eyleminden dolayı men ya da eski hale getirilmesine dair verilen hükmün, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde failden ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunacağı düzenlenmiştir. Bu şekilde usul hukukunun temel prensiplerinden olan mahkeme kararlarının yalnızca davanın tarafları bakımından kesin hüküm oluşturacağı yönündeki kurala, haksız rekabete ilişkin men ya da eski hale getirme kararları bakımından istisna getirilmiştir (Nomer Ertan, 2016: 458; Arkan, 2021: 371; Poroy ve Yasaman, 2017: 426). TTK m.56/4 maddesinin uygulama alanı sadece malları elinde ticari amaçla bulunduran kişiler ile ilgilidir. Hükümün malı elinde bulunduran tüketiciler bakımından uygulanması, diğer bir ifade ile haksız rekabete dayalı men ve eski hale iade davaları sonucunda alınan mahkeme kararının tüketiciler hakkında uygulanması söz konusu değildir (Nomer Ertan, 2016: 459; Çınar Karabağ, 2019: 182; Poroy ve Yasaman, 2017: 426). Bir kimse tacir de olsa haksız rekabete konu olan malı şahsi amaçla elde etmesi ve bu doğrultuda kullanması TTK m.58/4 kapsamında değerlendirilmeyecektir.

3.3. İhtiyati Tedbirler

Haksız rekabete maruz kalan kişilerin haklarının etkin bir şekilde korunabilmesi ve dava sırasında telafisi imkânsız zararların önüne geçilmesi, haksız rekabetten toplum menfaatlerinin de

etkilenmesi dikkate alındığında haksız rekabetin kendine özgü bu durumunu göz önüne alınarak kanun koyucu tarafından TTK'nun 61'inci maddesinde özel bir düzenlemeye yer verilmiştir (Nomer Ertan, 2016: 468). Bu hükme göre geçici olarak mevcut durumun olduğu gibi korunmasına, eski hale getirmeye, haksız rekabet sonucu oluşan maddi durumun ortadan kaldırılmasına, haksız rekabetin önlenmesine, yanlış veya yanıltıcı beyanların düzeltilmesine ve diğer tedbirlere karar verilebileceği düzenlenmiştir. TTK'nın 61/2'nci maddesi uyarınca hak sahibinin yetkilerine tecavüz oluşturmaları hâlinde cezayı gerektiren haksız rekabet konusu mallara, ithalat veya ihracat sırasında hak sahibinin talebi üzerine, gümrük idareleri tarafından ihtiyati tedbir niteliğinde el konulabileceği düzenlenmiştir.

Haksız rekabet ile ilgili ihtiyati tedbire ilişkin düzenleme, dava ile elde edilebilecek hukuki sonucun ihtiyati tedbir kararı ile alınamayacağına, diğer bir ifade ile yargılamayı konusuz bırakacak veya uyuşmazlığı esastan çözecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceğine dair kurala istisna oluşturmaktadır (Kuru, 2001: 4312, 4314; Güneş, 2021: 480). Fakat haksız rekabete ilişkin ihtiyati tedbir kararı ile sağlanan koruma geçici olduğundan, bu yolla haksız rekabet mağdurunun tatmin edilmiş olması söz konusu değildir (Poroy ve Yasaman, 2017: 420).

3.4. Yargılama

TTK'nın 4/2'nci maddesinde, ticari davalarda deliller ile bunların sunulmasının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir. Haksız fiil olması nedeniyle haksız rekabete uğrayan taraf, haksız rekabet fiilini, zararını ve kusur aranan hallerde failin kusurunu ispat etmekle yükümlüdür. Haksız rekabet teşkil eden fiil esasında haksız fiil niteliğinde olduğundan, haksız rekabet teşkil eden fiil, diğer haksız fiillerde olduğu gibi, her türlü delil ile ispat edilebilir. Bu bakımdan HMK'nın 200'üncü maddesinde düzenlenen senetle ispat kuralı ile getirilen sınırlamalar olmaksızın haksız rekabet teşkil eden fiilin tanık, keşif ve bilirkişi incelemesi gibi takdiri deliller ile kanıtlanması mümkündür (Göle, 1983: 202; Çınar Karabağ, 2019: 177).

3.5. Zamanaşımı

Haksız rekabetten kaynaklanan davalar bakımından TTK m.60'da zamanaşımı süreleri özel olarak düzenlenmiştir: *"56 ncı maddede yazılı davalar, davaya hakkı olan tarafın bu hakların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her hâlde bunların doğumundan itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, haksız rekabet fiili aynı zamanda 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gereğince daha uzun dava zamanaşımı süresine tabi olan cezayı gerektiren bir fiil niteliğinde ise, bu süre hukuk davaları için de geçerli olur."*

Düzenlemede hem bir yıllık hem üç yıllık iki ayrı süre öngörülmüştür. Bir yıllık süre, mağdurun zarar ile birlikte faili öğrendiği tarihten itibaren başlar (Güneş, 2021: 470). Şayet haksız rekabet fiili nedeniyle bir zarar doğmamış ise, bir yıllık süre haksız rekabet fiilinin öğrenildiği tarihten itibaren başlar. Haksız rekabet fiili henüz gerçekleşmemekle birlikte tehlikesinin söz konusu olduğu hallerde

ise tehlikenin sona erdiği veya tehlikenin sonradan haksız rekabet fiiline dönüşmesi halinde haksız rekabet fiilinden haberdar olduğu tarihten itibaren başlayacaktır.

Üç yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı ise her halükarda fiilin meydana gelmesinden (Ayhan vd., 2021: 396; Çınar Karabağ, 2019: 184; Güneş, 2021: 464) veya haksız rekabet tehlikesinin söz konusu olduğu hallerde tehlikenin ortadan kalktığı tarihten itibaren başlar. Üç yıllık sürenin başlangıcı bakımından failin fiilden veya tehlikenin ortadan kalmasından haberdar olup olmadığı bakımdan bir ayırım yapılmamıştır.

Haksız rekabet fiilinin veya tehlikesinin devam ettiği ve yine sona ermiş bir haksız rekabet fiilinin tekrarlanma tehlikesinin bulunduğu hallerde haksız rekabetten kaynaklanan davaların açılması için zamanaşımı süresi başlamaz (Karahana, 2015: 261; Poroy ve Yasaman, 2017: 418). Haksız rekabet teşkil eden fiilin tekrarlanması halinde ise zamanaşımı süresi tekrarlanan her bir fiil için yeniden işlemeye başlayacaktır (Oğuzman ve Öz, 2021: 75; Nomer Ertan, 2016: 463).

Bununla birlikte zamanaşımına ilişkin bu düzenlemenin sınırsız olmadığı, hukuk güvenliği nedeniyle TMK m.2 uyarınca belirlenecek süre içerisinde dava açılmayarak sessiz kalınması durumunda mağdurun dava açma hakkını kaybedeceği de belirtilmektedir (Arkan, 2021: 372; Karahan, 2015: 261; Karahan, 2001: 280; Yanlı, 2005: 293 ve devamı). Ancak belirtmek gerekir ki, TMK m.2 uyarınca haksız rekabet davasının reddedilebilmesi için, dava açma hakkının uzun süre kullanılmamış olması tek başına yeterli değildir. Burada, haksız rekabete uğrayan kimsenin haksız rekabet teşkil eden fiil ve davranışı fark etmesine rağmen uzun süre hiçbir itirazda bulunmamasının yanında, dava açılmayacağı hususunda haksız rekabet fiilini işleyen kimsede korunmaya layık, esaslı bir beklenti ve inancın oluşması da gerekmektedir (Nomer Ertan, 2016: 464; Yanlı, 2005: 297).

Bunun dışında, davanın cezayı gerektiren haksız rekabet hallerinden kaynaklanması halinde ceza kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri uygulanacaktır (Yarg. 11.HD. T.16.01.2014, E.2012/9131, K.2014/857, karar için bkz. www.yargitay.gov.tr). Ayrıca bu zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi, ceza davasının açılmış olmasına ya da şikâyetle bulunulmasına bağlı değildir (Ayhan vd., 2021: 396; Güneş, 2021: 471; Nomer Ertan, 2016: 467; Poroy ve Yasaman, 2017: 418). Zamanaşımı süresinin incelenmesi sırasında eylemin davada ileri sürülen vakıanın suç oluşturan haksız rekabet hali olup olmadığı hukuk hâkimince değerlendirilmelidir. Haksız rekabet suçu ile ilgili ceza soruşturması veya kovuşturması bulunmasa bile şayet iddia edilen haksız rekabet fiili kanunda suç olarak tanımlanan hallerin arasında yer alıyorsa artık ceza zamanaşımı uygulanacaktır (Ayhan, 1990: 154; Nomer Ertan, 2016: 467). Haksız rekabet fiilinin “*asli norm – tali norm*”, hem de “*özel norm – genel norm*” ilişkisi çerçevesinde daha ağır cezayı gerektiren ya da daha özel nitelikteki suç tipini ihlal ettiği durumlarda haksız rekabet suçu oluşmaz ise de özel hukuktan kaynaklı dava ve talep haklarının kullanılabilmesi için zamanaşımı süresi daha ağır cezayı gerektiren ya da daha özel nitelikteki suç tipine göre belirlenecektir. Fakat yapılan yargılamada eylemin haksız rekabet teşkil

etmesine rağmen suç olarak düzenlenen haller arasında bulunmaması halinde bu defa 1 ve 3 yıllık zamanaşımı süreleri dikkate alınacaktır.

Aynı fiilden cezai olarak değil de adam çalıştıranın sorumluluğu gibi hukuki mahiyette sorumluluk doğuran hallerde ceza zamanaşımının uygulanması söz konusu değildir (Ayhan vd., 2021: 396). Bununla birlikte çalışanın haksız rekabet fiiline engel olunmaması TTK m.62/1-d maddesi kapsamında suç oluşturabilir. Bu tür durumlarda failin cezai sorumluluğu da söz konusu olacağından TCK'da düzenlenen zamanaşımı süreleri geçerli olacaktır.

Beraat kararı verilmesi halinde ise, kararın niteliğine bakmak gerekir. Beraat kararının, sanığın üzerinde atılı fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması diğer bir ifade ile suçun unsurlarının oluşmaması veya sanığın üzerine atılı suçu işlemediğinin sabit olması nedeniyle verilmesi halinde, ceza hâkimi tarafından yapılan bu tespit hukuk hâkimini bağlayacağından artık ceza zamanaşımı sürelerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır (Güneş, 2021: 471; Poroy ve Yasaman, 2017: 418). Buna karşılık, beraat kararı faile isnat edilen suçun fail tarafından işlendiğinin sabit olmaması diğer bir ifade ile delil yetersizliği nedeniyle verilmiş ise, bu beraat kararı hukuk hâkimini bağlamayacağından yapılan hukuk yargılamasında suç teşkil eden haksız rekabet fiili söz konusu olması halinde ceza zamanaşımı süreleri dikkate alınacaktır.

4. CEZA YARGILAMASININ HUKUK YARGILAMASINA ETKİSİ

4.1. Genel Olarak

TTK düzenlemesinde haksız rekabete karşı getirilen hukuki korumanın yanında, kanunda sayılan bazı fiiller suç olarak kabul edilerek cezai koruma öngörülmüştür. Haksız rekabet nedeniyle hem hukuki sorumluluk hem de cezai sorumlulukla ilgili özel hükümlere yer verilmiş ise de haksız rekabete ilişkin ceza yargılaması ile hukuk yargılaması arasındaki ilişkiyi düzenleyen herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Fakat bunun bir eksiklik olduğu söylenemez. Çünkü haksız rekabet oluşturan davranışlar özü itibarıyla bir haksız fiil olduğundan, haksız rekabete ilişkin düzenlemelerin uygulamasında ve yorumlanmasında haksız fiile ilişkin hükümlerden yararlanılması mümkündür ve haksız rekabete ilişkin düzenlemelerde boşluk bulunması halinde bu boşluk haksız fiile ilişkin hükümlerle doldurulabilir. Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nın 74'üncü maddesinde suç teşkil eden haksız fiiller nedeniyle hukuk mahkemesi ile ceza mahkemesi arasındaki ilişki düzenlenmiş olup bu düzenleme haksız rekabet nedeniyle yapılacak yargılamalar için de geçerlidir.

Bazı istisnalar haricinde ceza mahkemesi kararları hukuk mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmez. Haksız rekabet suçu ile ilgili verilen mahkûmiyet veya beraat kararlarının da hukuk mahkemesinde kesin hüküm oluşturduğundan söz etmek olanaksızdır. Bununla birlikte haksız rekabet suçu ile ilgili şikâyetten vazgeçilirken şahsi haklardan da vazgeçildiğinin açıklanması halinde artık haksız rekabete dayalı hukuk davası açılması da mümkün olmayacaktır (TCK m.73/7). Fakat haksız rekabete ilişkin ceza mahkemesi kararları hukuk mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmese de delil

olarak değerlendirilmesine bir engel bulunmamaktadır. Bir sonraki başlık altında ele alınacağı üzere maddi vakıanın tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararları haksız rekabet ile ilgili hukuk yargılaması açısından bağlayıcılık oluşturmaktadır.

4.2. Ceza Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı

TBK'nın 74'üncü maddesinde; hukuk davasına bakan hâkimin, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle ve ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla bağlı olmadığı (f.1), aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararının da, hukuk hâkimini bağlamayacağı (f.2) düzenlenmiştir.

Buna karşılık, ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararının, haksız rekabete konu olayın tespitine ilişkin bölümünün hukuk mahkemesinde kesin delil oluşturduğu söylenebilir. Bu hususu 74/2'nci maddesinin karşıt anlamı ve HMK'nın 203'üncü maddesi doğrulamakta olup, ceza mahkemesinin geniş bir soruşturma ve inceleme yetkisine sahip olarak kesin bir şekilde tespit ettiği vakıanın hukuk mahkemesi tarafından yeniden araştırılması kesin hükmün amacıyla bağdaşmayacaktır (Kuru ve Aydın, 2021: 1514).

Kusurun değerlendirilmesi ile ilgili ceza mahkemesinin beraat kararının hukuk hâkimi bakımından bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Haksız rekabet suçları kasıtlı suçlar olup, taksirli sorumluluk öngörülmemiştir. Failin haksız rekabet oluşturan fiilinde kastı söz konusu değilse haksız rekabet suçunun unsurlarının olduğundan söz edilemeyecektir. Haksız rekabetten kaynaklanan hukuki sorumluluk için ise failin kusurlu hareket etmesi şart değildir. Kusur sadece haksız rekabet nedeniyle açılacak tazminat davaları bakımından önem arz etmektedir. Haksız rekabet nedeniyle tazminat davası açılabilmesi için failin kastının ya da en azından ihmal derecesinde de olsa kusurunun bulunması şarttır. Bunun dışında haksız rekabetin tespiti, önlenmesi ve eski hale getirme davaları için failin özel hukukta geçerli olan kasti ya da ihmali olarak hareket etmesi aranmamıştır.

Ceza hukuku bakımından kusurluluğu ortadan kaldıran hallerin bulunduğu durumlarda ise eylem suç vasfını devam ettirmektedir (Artuk vd., 2021: 392; Özgenç, 2021: 231). Ancak eylemin kınanabilir olmaması nedeniyle faile ceza verilmemektedir. Bu tür durumlarda Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 223/3'üncü maddesi gereğince faile ceza verilmesi mümkün değil ise de failin eylemi haksız rekabet vasfını sürdürdüğünden failin haksız rekabete dayalı hukuki sorumluluğu devam edecektir.

Ceza mahkemesinin daha geniş bir soruşturma ve inceleme yetkisine sahip olarak verdiği beraat kararının haksız rekabete konu olan olayın tespitine ilişkin kısmı hukuk hâkimi bakımından da kesin delil teşkil etmektedir (Doğanay, 1975: 23; Kılıçoğlu, 1972: 208; Kuru ve Aydın, 2021: 1518). Ceza mahkemesinde haksız rekabet suçu ile ilgili olarak yapılan yargılamada sanığın sabit görülen haksız rekabet fiili hukuk hâkimini bağlayacaktır. Buna karşılık ceza mahkemesi tarafından sanığın haksız

rekabet suçu sabit görülmekle birlikte CMK'nın 231/5'inci maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ise bu kararın hukuk hâkimi açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Ceza mahkemesinde yapılan yargılamada fiilin hukuka aykırı olmadığı veya olayda hukuka uygunluk nedeninin bulunduğu durumlarda (CMK m.223/2-d) verilen beraat kararı hukuk hâkimi bakımından kesin delil teşkil eder (Doğanay, 1975: 23; Kılıçoğlu, 1972: 207; Kuru ve Aydın, 2021: 1519). Çünkü ceza hukuku bakımından hukuka aykırılık, davranışın sadece ceza normları bakımından değil, özel hukuk dâhil olmak üzere tüm hukuk düzeni ile çatışma içinde olduğu anlamına gelmektedir (Alacakaptan, 1975: 95; Artuk vd., 2021: 484; Demirbaş, 2021: 281; Özgenç, 2021: 303).

Ceza mahkemesinin beraat kararının delil yetersizliğine dayandığı durumlarda ise vakıanın mevcut olup olmadığı kesin bir şekilde tespit edilmediğinden hukuk mahkemesinde kesin delil teşkil etmez (Doğanay, 1975: 23; Kuru ve Aydın, 2021: 1519; Oğuzman ve Öz, 2021: 88). Ceza mahkemesinde haksız rekabet fiilinin sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması (CMK m.223/2-e) nedeniyle beraat kararı verilmesi halinde, bu karar hukuk hâkimini bağlamayacaktır.

4.3. Fiilin Nitelendirilmesi

6102 S.lı TTK'da haksız rekabetin amaç ve ilkesini ortaya koyan 54/2'inci maddede, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen dürüstlük kuralına aykırı davranışlar ile uygulamalar haksız rekabet kabul edilmiştir. Düzenlemeden de anlaşılacağı üzere bir davranışın haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı dürüstlük kuralına göre belirlenmektedir (Nomer Ertan, 2016: 113; Şenocak, 2001: 205). Kanunkoyucu bu şekilde rekabet hakkının dürüstlük kuralına aykırı şekilde kullanılmasını engellemek istemiştir. Bununla birlikte kanunkoyucu dürüstlük kuralına aykırı ticari davranış ve uygulamaların somut örneklerine TTK'nın 55'inci maddesinde yer vermiştir. Fakat bu fiiller örnek niteliğinde olduğundan, bu madde kapsamında kalmasa bile, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen dürüstlük kuralına aykırı davranışlar TTK'nın 54'üncü maddesindeki genel nitelikteki hüküm gereğince haksız rekabet olarak kabul edilecektir.

Buna karşılık haksız rekabet suçunu oluşturan fiiller TTK'nın 62'nci maddesinin (a) bendinde özel hukuk bakımından dürüstlük kuralına aykırı davranışların örneğini oluşturan 55'inci maddeye atfen ve (b), (c), (d) bentlerinde doğrudan gösterilmiştir. Haksız rekabet suçunun kanuni tanımı bakımından TTK m.54/2'deki genel düzenleme yerine, TTK m.55'deki ve 62'deki somut fiiller esas alınarak, bu fiiller dışındaki haksız rekabet oluşturan davranış ve uygulamalar ceza yaptırımı dışında bırakılmıştır. Başka bir ifade ile TTK m.62'de doğrudan ya da atfen gösterilmeyen hiçbir haksız rekabet davranışı haksız rekabet suçunu oluşturmayacaktır.

Diğer taraftan, bir davranış ve uygulamanın özel hukuk bakımından haksız rekabet oluşturmaları için failin kastının ya da ihmalinin bulunması, kusurlu hareket etmesi aranmaz iken haksız rekabet

suçları açısından failin eylemini bilerek ve isteyerek işlemesi şarttır. Bu bakımdan failin haksız rekabete neden olan fiilini kasıtlı ya da ihmal altında işleyebileceği gibi davranış veya uygulamalarının haksız rekabete neden olacağı bilinci veya bu konuda ihmali söz konusu olmasa bile failin haksız rekabetten dolayı hukuki sorumluluğu söz konusu olabilecektir. Daha da ilerisi, failin haksız rekabete neden olan davranışını sübjektif iyiniyet altında işlemiş olması halinde de özel hukuk bakımından haksız rekabet meydana gelebilecektir (Domaniç ve Ulusoy, 2007: 272).

Bunun dışında ceza hukukunda kanunilik ilkesi geçerlidir ve bu nedenle kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılması ve bu hükümlerin kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanması olanaksızdır (TCK m.2/3). Özel hukuk bakımından TTK m.55’de gösterilen fiillerin kapsamını tayin ederken genişletici yorum yapılması mümkün iken, haksız rekabet suçunu oluşturan fiillerin kapsamı belirlenirken kıyasa yol açacak bir şekilde genişletici yorum yapılması mümkün değildir.

Bahsi geçen bu hususlardan da anlaşılacağı üzere haksız rekabet suçunu oluşturan her fiil aynı zamanda özel hukuk bakımından da haksız rekabet teşkil eder. Buna karşılık özel hukuk bakımından haksız rekabet oluşturan her fiil haksız rekabet suçunu oluşturmaz. Bu nedenle haksız rekabet suçu nedeniyle yapılacak yargılamada özel hukuk mantığı ile hazırlanmış norm, ceza hukukunda geçerli esaslara göre yorumlanmalıdır. Saniğa isnat olunan fiilin 55’inci ve 62’inci maddedeki karşılığı tespit edilip, suç kalıbına uyup uymadığı ceza hukukunda geçerli ilkeler de dikkate alınarak incelenmelidir. Saniğin isnat edilen haksız rekabet eyleminin sabit görülmesi halinde ise 62’nci maddeye atfen hüküm tesisi yerine, isnat olunan fiilin 55’inci ve 62’nci maddedeki karşılığı da açıkça gösterilmelidir.

Haksız rekabet suçlarının tali (tamamlayıcı, yardımcı) ceza normu niteliğinde olduğundan bahsedilmişti. Bu şekilde, haksız rekabet suçundan dolayı cezai sorumluluğun doğması, fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suçu oluşturmamasına bağlıdır. Yine eylem haksız rekabet suçuna göre daha özel nitelikteki bir suç tipini ihlal ediyorsa failin cezai sorumluluğu özel nitelikteki suç tipine göre belirlenecektir. Hem “*asli norm – tali norm*”, hem de “*özel norm – genel norm*” ilişkisi görünüşte içtima hallerindendir ve görünüşte içtima hallerinde suçların içtimasına ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu tür durumlarda aynı olaya birden fazla norm uygulanabilir gibi görünse de aslında fail tarafından gerçekleştirilecek fiile uygulanabilecek tek bir ceza normu bulunmaktadır (Artuk vd., 2021: 795; İçel, 2021: 629, 630; Özgenç, 2021: 717-718; Koca ve Üzülmöz, 2021: 551). Haksız rekabet suçunun tali niteliği gereği ya da haksız rekabet suçuna göre daha özel nitelikte bir suç tipi ya da daha ağır cezayı gerektiren bir suç tipi bulunması nedeniyle failin sorumluluğu daha ağır ceza öngören veya özel nitelikteki suç tipine göre belirlenirse de bahse konu fiilin haksız rekabet niteliği devam etmektedir. Bu durumda failin eylemi daha ağır cezayı gerektiren ya da daha özel nitelikte olan başka bir suçu oluştursa da mağdur hukuk mahkemesinde haksız rekabet hükümlerine göre koruma talep edebilecektir. Örneğin, failin kendisini müstesna yeteneğe sahip olduğu intibasını yaratmak suretiyle (55/1-a,3) haksız rekabet fiilini işlerken eyleminin dolandırıcılık boyutuna varması halinde fail

dolandırıcılık suçundan cezalandırılrsa da bu eylem özel hukuk bakımından haksız rekabet niteliğini devam ettirecek, zarar gören haksız rekabet hükümlerine göre TTK m 56 uyarınca hukuki koruma talep edebilecektir.

Haksız rekabete neden olan fiilin aynı zamanda suç olarak nitelendirilmesi hukuki korumanın sağlanması için açılacak davalarda uygulanacak zamanaşımı süreleri bakımından da belirleyici olacaktır. Haksız rekabet fiilinin “*asli norm – tali norm*”, hem de “*özel norm – genel norm*” ilişkisi çerçevesinde daha ağır cezayı gerektiren ya da daha özel nitelikteki suç tipini ihlal ettiği durumlarda haksız rekabet suçu oluşmaz ise de özel huktan kaynaklı dava ve talep haklarının kullanılabilmesi için zamanaşımı süresi daha ağır cezayı gerektiren ya da daha özel nitelikteki suç tipine göre belirlenecektir.

SONUÇ

Haksız rekabetin amacının ve genel ilkelerinin düzenlendiği TTK’nın 54’üncü maddesinin yanında, haksız rekabet oluşturan davranış ve uygulamaların başlıcaları TTK’nın 55’inci maddesinde örnekseme yöntemi ile gösterilmiştir. Bununla birlikte bu davranış ve uygulamalara karşı, özel hukuk himayesinin yanı sıra TTK m.62’de cezai himaye de öngörülmüştür. Çünkü bu tür davranış ve uygulamalara karşı caydırıcılığın tek başına özel hukuk sorumluluğu ile sağlanmasının yeterli olmayacağı, bu tür davranış ve uygulamaların ceza hukuku kuralları ile yaptırım altına alınmasının daha etkili olacağı düşünülmüştür. Fakat haksız rekabet suçlarının maddi unsurunun büyük oranda ticaret hukuku uygulamasında örnek olarak gösterilen 55’inci maddedeki fiillere atıf suretiyle belirlenmesi tereddüt yaratmış; cezai himayeye ilişkin kuralların özel hukuk mantığı çerçevesinde ele alınarak düzenlenmesi pek çok hususu tartışmalı hale getirmiştir. Bu nedenle özel hukuk kurallarına atıf yöntemi ile ceza normu haline gelen düzenlemedeki tartışmalı hususlarla ilgili değerlendirmenin ceza hukukunda geçerli ilkeler temelinde yapılması gerekmektedir.

Haksız rekabet suçunu oluşturan fiiller TTK’nın 62’nci maddesinin (a) bendinde özel hukuk bakımından dürüstlük kuralına aykırı davranışların örneğini oluşturan 55’nci maddeye atfen ve (b), (c), (d) bentlerinde doğrudan gösterilmiştir. TTK m.62’de doğrudan ya da atfen gösterilmeyen hiçbir haksız rekabet davranışı haksız rekabet suçunu oluşturmaz. Ceza hukukunda kanunilik ilkesi geçerlidir ve bu nedenle kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılması ve bu hükümlerin kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanması mümkün değildir (TCK m.2/3). Özel hukuk bakımından TTK m.55’de gösterilen fiillerin kapsamının tayininde genişletici yorum yapılması mümkün iken, haksız rekabet suçunu oluşturan fiillerin kapsamı belirlenirken kıyasa yol açacak bir şekilde genişletici yorum yapılması mümkün değildir. Bu hususlardan da anlaşılacağı üzere haksız rekabet suçunu oluşturan her fiil aynı zamanda özel hukuk bakımından da haksız rekabet teşkil edecektir. Buna karşılık özel hukuk bakımından haksız rekabet oluşturan her fiil haksız rekabet suçunu oluşturmaz.

Haksız rekabet suçundan dolayı cezai sorumluluğun doğması, fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suçu oluşturmamasına bağlıdır. Yine eylem haksız rekabet suçuna göre daha özel nitelikteki bir suç tipini ihlal ediyorsa failin cezai sorumluluğu özel nitelikteki suç tipine göre belirlenecektir. Fakat failin sorumluluğunun daha ağır ceza öngören veya özel nitelikteki suç tipine göre belirlendiği hallerde de bahse konu fiilin haksız rekabet niteliği devam ettiğinden bu fiile karşı haksız rekabet hükümlerine dayalı olarak özel hukuktan kaynaklanan dava ve taleplerin ileri sürülmesi mümkündür.

Haksız rekabete neden olan fiilin aynı zamanda suç olarak nitelendirilmesi, hukuki korumanın sağlanması için açılacak davalarda uygulanacak zamanaşımı süreleri bakımından da belirleyici olacaktır.

Ayrıca, haksız rekabet nedeniyle hem hukuki sorumluluk hem de cezai sorumlulukla ilgili özel hükümlere yer verilmiş ise de haksız rekabete ilişkin ceza yargılaması ile hukuk yargılaması arasındaki ilişkiyi düzenleyen özel bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle haksız rekabetten kaynaklanan özel hukuk yargılamaları ile ceza yargılamaları arasındaki ilişki Türk Borçlar Kanunu'nun genel hüküm niteliğindeki 74'üncü maddesi çerçevesinde incelenmelidir.

Kusur, sadece haksız rekabet nedeniyle açılacak tazminat davaları bakımından önem arz ettiğinden kusurun değerlendirilmesi ile ilgili ceza mahkemesinin beraat kararının hukuk hâkimi bakımından bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Ceza hukuku bakımından kusurluluğu ortadan kaldıran hallerin bulunduğu durumlarda faile ceza verilmesi mümkün değil ise de (CMK m.223/3) failin eylemi haksız rekabet vasfını koruduğundan failin haksız rekabete dayalı hukuki sorumluluğu devam edecektir.

Haksız rekabete ilişkin ceza mahkemesi kararları hukuk mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmese de maddi vakıanın tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararları haksız rekabet ile ilgili hukuk yargılaması açısından bağlayıcılık oluşturmaktadır. Ceza mahkemesinin daha geniş bir soruşturma ve inceleme yetkisine sahip olarak verdiği beraat kararının haksız rekabete konu olan olayın tespitine ilişkin kısmı hukuk hâkimi bakımından da kesin delil teşkil edecektir. Ceza mahkemesinde haksız rekabet suçu ile ilgili olarak yapılan yargılamada sanığın sabit görülen haksız rekabet fiili hukuk hâkimini bağlayacaktır. Buna karşılık ceza mahkemesi tarafından sanığın haksız rekabet suçu sabit görülmekle birlikte hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ise bu kararın hukuk hâkimi açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Yine, ceza mahkemesinin beraat kararının delil yetersizliğine dayandığı durumlarda ise vakıanın mevcut olup olmadığı kesin bir şekilde tespit edilmediğinden hukuk mahkemesinde kesin delil teşkil etmeyecektir.

Ceza mahkemesinde yapılan yargılamada fiilin hukuka aykırı olmadığı veya olayda hukuka uygunluk nedeninin bulunduğu durumlarda (CMK m.223/2-d) verilen beraat kararı hukuk hâkimi bakımından kesin delil teşkil edecektir.

KAYNAKÇA

- Alacakaptan, U., (1975). *Suçun Unsurları*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Arkan, S., (2021). *Ticari İşletme Hukuku*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Arslan, Ç., ve Özdemir, D., (2016). Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçu. *International Conference on Euroasian Economies* (pp.268-272). (<https://www.avekon.org/papers/1535.pdf> Erişim tarihi: 20.01.2022)
- Artuk, M.E., Gökçen, A., Alşahin, M.E., Çakır, K., (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aydın, H., (2008). *Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet Suçları*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ayhan, R., (1990). *Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınevi.
- Ayhan, R., Çağlar, H., Özdamar, M., (2021). *Ticari İşletme Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Bağrıaçık, S., (2017). *Üretim ve İş Sırlarının Korunması (Özellikle Haksız Rekabet Hukuku Açısından)*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çabukoğlu, Ö., (2018). *Türk Ticaret Kanunu'nda Haksız Rekabet ve Kanun'da Yer Alan Bazı Özel Suç Tipleri (Madde 62/1-b,c,d)*. İstanbul: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çınar Karabağ, N., (2019). *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet ve Yaptırımları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş, T., (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Doğanay, İ., (1975). Hukuk Hakimi Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları ile Bağlıdır?. *Yargıtay Dergisi*, cilt.I, sa.2, 20-31.
- Domaniç, H., ve Ulusoy, E., (2007). *Ticaret Hukukunun Genel Esasları*. İstanbul: Arkan Yayınları.
- Donay, S., ve Erman, H., (1973). *Sınai Mülkiyet Aleyhine Suçlar ve İlgili Mevzuat Özellikle İhtira Beratı - Marka ve Haksız Rekabet Suçları*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Erdoğan, Y., (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Haksız Rekabet Suçu. *Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi*, cilt.8, sa.31, 421-461.
- Göle, C., (1983). *Ticaret Hukuku Açısından Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Güneş, İ., (2021). Uygulamada Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hirş, E., (1948). *Ticaret Hukuku Dersleri*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- İçel, K., (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- İtişgen, R., (2016a). Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Gerçek Dışı veya Yanıltıcı Açıklamada Bulunma Suçu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, sa.122, 337-368.
- İtişgen, R., (2016b). Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Kötüleme Suçu. *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt.11, sa.121, 23-35.
- Karahan, S., (2001). Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt.21, sa.1, 271-285.

- Karahan, S., (2015). *Ticari İşletme Hukuku*, Konya: Mimoza Yayınları.
- Karayalçın, Y., (1968). *Ticaret Hukuku I. Giriş – Ticari İşletme*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası.
- Kılıçoğlu, A.M., (1972). Haksız Fiilden Sorumlulukta Ceza Hukuku ile Medeni Hukuk İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, c.29, sa.3-4, 185-225.
- Koca, M. ve Üzülmüş, İ., (2021). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kuru, B., (2001). *Hukuk Muhakemeleri Usulü C.VI*, İstanbul: Demir Demir Müsavirlik ve Yayıncılık.
- Kuru, B., ve Aydın, B., (2021). *Medeni Usul Hukuku El Kitabı C.II*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Mimaroglu, S.K., (1978). *Ticaret Hukuku Dersleri Birinci Cilt İşletme Hukuku*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Moroğlu, E., (2016). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümleri) Değerlendirme ve Öneriler*. İstanbul: Onikilevha Yayınları.
- Nomer Ertan, F., (2016). *Haksız Rekabet Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları.
- Oğuzman, M. K. ve Öz, M.T., (2021). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, M. K., ve Barlas, N., (2021). *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Okuyucu Ergün, G., (2013). Haksız Rekabet Suçu ve Kanunilik İlkesi, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, cilt.29, sa.3, 149-155.
- Özgenç, İ., (2021). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Pekdiğer, R.T., (2020), *Haksız Rekabet Hukukunda Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar ve Satış Yöntemleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Poroy, R., ve Yasaman, H., (2017). *Ticari İşletme Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Şengel, B., (1998). *Türk Hukukunda Haksız Rekabet Halleri ve Rekabetin Korunması*. Ankara: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şenocak, K., (2001). İşletme Personelinin Ayarılması Meselesinin Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde (TTK m. 56 vd.) Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt. 50, sa.2, 193-246.
- Tamer, A., (2011). *Yanlış veya Yanıltıcı Beyan ve Hareketlerle Haksız Rekabet*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Tolun, O., (1956). Gayrimeşru Rekabete Dair Kanunlar ve Devletler Hususi Hukuku. *Adalet Dergisi*, sa.1, 522-536.
- Topçuoğlu, M., ve Özkul, B., (2014). Rekabet Hukuku Özellikle Haksız Rekabet Açısından Helal Gıda Sertifikası. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt.4, sa.1, 1-26.
- Uzunallı, S., (2013). Genel İşlem Şartlarının Haksız Rekabet Hükümleriyle Denetlenmesi, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. cilt.71, sa.2, 383-420.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kendigelen, A., Kaya, A., Nomer Ertan, F., (2021). *Ticari İşletme Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yanlı, V., (2006). İltibas Nedeniyle Haksız Rekabetin Önlenmesi Davası Açma Hakkının Kaybı, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler – Tartışmalar, XXI, 9-10 Aralık 2005* (pp.291-331), Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- Yasaman, H., (2009). Haksız Rekabet Hukukunun Amacı ve Kapsamı. *İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri* (pp.1-82), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yusufoğlu, F., (2017). Eleştiri Hakkı Işığında Rakip Olmayanların Beyanlarının Haksız Rekabet Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan* (pp.835-836), İstanbul: Onikilevha Yayıncılık.